

29. 1. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Patří kratší promlčecí lhůta dle OZ mezi „ustanovení směřující k ochraně spotřebitele“?

Smluvními stranami tzv. absolutních obchodů jsou z podstaty věci nejen podnikatelé, ale často (klasicky v pozici slabší smluvní strany) též spotřebitelé. Nepříznivý dopad „tvrdší“ obchodněprávní úpravy na spotřebitele zmírňuje obchodní zákoník požadavkem, že i v obchodněprávních vztazích je třeba použít „ustanovení směřující k ochraně spotřebitele“ vždy, je-li to ve prospěch smluvní strany, která není podnikatelem. Tento článek se zabývá otázkou, zda mezi tato ustanovení patří i občanskoprávní úprava promlčení, kde obecná promlčecí doba je tříletá, tedy o rok kratší než obecná promlčecí doba obchodněprávní. Aktuální je tato otázka např. u stále častějších sporů ze spotřebitelských úvěrů.

Ustanovení § 261 odst. 3 ObchZ vymezuje tzv. **absolutní obchody**, tj. závazkové vztahy, které se řídí obchodním zákoníkem bez ohledu na povahu účastníků těchto vztahů. Jejich absolutní charakter spočívá v tom, že není rozhodné, zda jejich účastníkem je podnikatel či spotřebitel či zda se týkají či netýkají podnikatelské činnosti. Dle § 261 odst. 3 písm. d) ObchZ patří mezi tyto absolutní obchody např. všechny závazkové vztahy ze smlouvy o úvěru (§ 497 ObchZ), logicky tedy včetně **smluv o úvěrech spotřebitelských**.

Z § 261 odst. 4 ObchZ pak vyplývá, že obchodním zákoníkem řídí i vztahy vzniklé při zajištění plnění závazků v závazkových vztazích, jež se řídí obchodním zákoníkem. Tedy např. i vztahy mezi věřitelem a ručitelem za spotřebitelský úvěr se budou řídit obchodním zákoníkem, a to právě proto, že obchodním zákoníkem se řídí primární vztah ze smlouvy o spotřebitelském úvěru.

Značné zmírnění tvrdosti obchodněprávní úpravy na spotřebitele však přináší § 262 odst. 4 ObchZ, podle kterého je i v obchodněprávních vztazích třeba použít ustanovení OZ nebo zvláštních právních předpisů o spotřebitelských smlouvách, adhezních smlouvách, zneužívajících klauzulích a jiná ustanovení směřující k ochraně spotřebitele vždy, je-li to ve prospěch smluvní strany, která není podnikatelem. Za „**ustanovení směřující k ochraně spotřebitele**“ je podle teorie třeba považovat taková ustanovení, která byla přijata přímo na ochranu spotřebitele, anebo ustanovení, jejichž charakter je takový, že záměrným způsobem chrání slabší stranu smluvního vztahu.

Patří však mezi „ustanovení směřující k ochraně spotřebitele“ ve smyslu § 262 odst. 4 ObchZ **též**

ustanovení občanského zákoníku o promlčení? Např. za situace, kdy ručitel za spotřebitelský úvěr byl věřitelem zažalován po uplynutí tříleté promlčecí doby dle OZ, ale před uplynutím čtyřleté promlčecí doby dle ObchZ? Jinými slovy za situace, kdy podle OZ by věřitelův nárok vůči ručiteli byl již promlčen, zatímco podle ObchZ nikoliv?

Odpověď Nejvyššího soudu ČR

Tuto otázku řešil Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ve věci spis. zn. 32 Cdo 3337/2010 ze dne 24. 7. 2012 (R 135/2012) a dospěl k závěru, že **ustanovení občanského zákoníku o promlčení za „ustanovení směřující k ochraně spotřebitele“ považovat nelze**. Jde o závěr možná na první pohled překvapivý, nicméně zcela správný a Nejvyšším soudem dobře vyargumentovaný.

Podle Nejvyššího soudu nelze výkladem § 262 odst. 4 ObchZ dospět k závěru, že odůvodňuje aplikaci *jakéhokoli* ustanovení, jež by mohlo být pro spotřebitele (v určité konkrétní situaci) výhodnější. A to již proto, že takový závěr by vnašel do právních vztahů zásadní nejistotu a znamenal by též výrazný zásah do zásady rovnosti účastníků těchto vztahů.

Nejvyšší soud dále argumentoval, že úprava promlčení není úpravou, která směřuje k ochraně spotřebitele, neboť odlišně stanovená délka promlčecí doby v občanském a obchodním zákoníku je pouze **výsledkem různých legislativních procesů**, z nichž však žádný nesměřuje k ochraně slabší strany (spotřebitele). Promlčení působí vůči oběma stranám stejně, z komplexní úpravy promlčení v každém z těchto zákonů nelze považovat jen některá z nich za výhodnější pro spotřebitele. Aplikace kratší obecné promlčecí doby dle OZ (tři roky) oproti úpravě v obchodním zákoníku (čtyři roky) by dle Nejvyššího soudu představovala pro spotřebitele **výhodu jen v případě, že by byl v postavení dlužníka**. Kdyby byl naopak v postavení věřitele, pak by ovšem kratší promlčecí doba již výhodou nebyla.

Jako nepřijatelný označil Nejvyšší soud též takový výklad § 262 odst. 4 ObchZ, který by rozlišoval, zda spotřebitel je v pozici nositele práva či v pozici osoby mající povinnost, a podle toho umožňoval použití příslušného ustanovení o promlčení v občanském nebo obchodním zákoníku podle konkrétní situace. Nesprávnost tohoto výkladu Nejvyšší soud demonstroval na délce promlčecí doby v případě uznání závazku podle občanského a obchodního zákoníku. Podle úpravy v OZ, která by měla být pro spotřebitele příznivější proto, že stanoví kratší obecnou promlčecí dobu, je podle § 110 odst. 1 OZ promlčecí doba desetiletá, kdežto podle úpravy v § 407 odst. 1 ObchZ je promlčecí doba čtyřletá. **V případě uznání závazku dlužníkem** je tedy úprava promlčecí doby v obou zákonech, pokud jde o její délku, zcela opačná z hlediska výhodnosti pro spotřebitele v postavení dlužníka. I z tohoto srovnání úpravy promlčení v občanském a obchodním zákoníku lze tedy dovodit, že ustanovení o promlčení v občanském zákoníku nelze považovat za ustanovení na ochranu spotřebitele ve smyslu § 262 odst. 4 ObchZ.

Závěrem pak Nejvyšší soud doplnil, že pokud by úmyslem zákonodárce bylo prostřednictvím 262 odst. 4 ObchZ upřednostnit aplikaci všech pro nepodnikatele „výhodnějších“ úprav, jistě by nepoužil formulaci příkladným výčtem s výslovným odkazem na úpravu spotřebitelských smluv, adhezních smluv a zneužívajících klauzulí, ale obecnou formulací.

Z logiky výše citovaného R 135/2012 pak lze ovšem dovodit i to, že i na ručitele za spotřebitelský úvěr se aplikuje pro něj nepříznivý § 310 ObchZ, podle kterého se právo věřitele vůči ručiteli se nepromlčí před promlčením práva vůči dlužníkovi, ačkoliv občanskoprávní úprava žádný ekvivalent § 310 ObchZ neobsahuje a byla by tak pro ručitele výhodnější, neboť zmiňovaný mechanismus prodlužující promlčecí dobu by se vůči ručiteli jinak neaplikoval.

Dr. Mgr. Daniel Mališ, LL.M.,
advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350

Fax: +420 296 368 351

e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)